

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
на тему: «Акцизний податок у податковій системі України»

Виконавець:
студент ЦЗФН
Марінов Дмитро Іванович

Науковий керівник:
к.е.н. ст. викладач
Богатирьова Євгенія Миколаївна

ОДЕСА – 2017

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Одними з основних податків, що функціонують у податкових системах провідних країн світу, є індивідуальні (специфічні) акцизи. Такі акцизи відіграють важливу фіскальну роль, а також виконують регулятивну функцію. На сьогодні, в Україні накопичилося значне коло питань щодо використання акцизного податку, що потребує вивчення історії його застосування в Україні та досвіду використання вказаного типу акцизів в інших країнах. До важливих питань акцизного оподаткування необхідно віднести проблеми визначення оптимальних ставок податку, переліку підакцизних товарів і бази оподаткування, усунення недоліків у процедурах адміністрування податку до бюджету.

Одним з бюджетоформуючих податків в Україні є акцизний податок, однак, на сучасному етапі розвитку України в механізмі його адміністрування наявні певні проблеми та неузгодженості. Про такі проблеми свідчить як рівень тіншового обігу підакцизних товарів, так і наявні диспропорції між економічними показниками відповідних секторів економіки та фіскальною ефективністю застосування акцизного податку для оподаткування окремих груп вказаних товарів. Тому, проблеми акцизного оподаткування досі залишаються актуальними та потребують подальших наукових досліджень, що й стало основним мотивом написання цієї роботи.

Вирішення проблем в адмініструванні акцизного податку є одним зі шляхів зростання надходжень до бюджету даного податку без зростання рівня відповідного податкового навантаження, хоча на даний час Україна взяла курс на його поступове підвищення, що в цілому сприяє гармонізації національного податкового законодавства до вимог Євросоюзу.

Мета і завдання дослідження. Метою цієї наукової праці є проведення аналізу сучасного стану функціонування акцизного податку в Україні та виявлення проблемних питань з ціллю розробки науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення акцизного оподаткування в Україні.

Завданнями кваліфікаційної роботи є:

- з'ясувати економічну сутність акцизного податку та його роль у податковій системі;
- визначити особливості становлення та розвитку акцизного податку;
- дослідити механізм нарахування та стягнення акцизного податку;
- провести аналіз надходження акцизного податку до доходів Зведеного бюджету України;
- здійснити оцінювання фіскальної ефективності акцизного податку в Україні;
- дослідити вплив акцизного податку на розвиток вітчизняних підприємств;
- виокремити основні напрями реформування оподаткування акцизним податком в Україні;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення акцизного оподаткування в Україні з урахуванням інтеграційних процесів.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом кваліфікаційної роботи є система акцизного оподаткування в Україні. Предмет дослідження - відносини, які складаються між державою і платниками податків з приводу нарахування, стягнення та сплати акцизного податку.

Методи дослідження. Для виконання поставленого завдання, під час роботи з наведеними даними, використано: економіко-математичні методи дослідження (при проведенні аналізу надходжень акцизного податку до Зведеного бюджету України та визначення його фіскальної ефективності); метод порівняння (при дослідженні досвіду зарубіжних країн та його співставлення з діючою системою акцизного оподаткування); табличний та графічний методи (при проведенні аналізу надходжень податку до бюджету та дослідженні його впливу на розвиток підприємств); вибірковий та суцільний методи обробки інформації (при розгляді сутності акцизного податку та його становлення і розвитку) .

Інформаційна база дослідження. В ході написання кваліфікаційної роботи були використані: законодавство України, зокрема, Податковий Кодекс України, Бюджетний Кодекс України та інші законодавчі та нормативні акти; наукова література та електронні ресурси з питань акцизного оподаткування, офіційні звіти Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота включає в себе вступ, три розділи, висновки, додатки та список використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 90 сторінок. Робота включає 14 таблиць і 10 рисунків. Налічується 65 найменувань у списку використаних літературних джерел. Крім того, є 1 додаток.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади нарахування та стягнення акцизного податку**» розглянуто економічну сутність та роль акцизного податку як фіскального та регулюючого інструменту, переваги та недоліки акцизного оподаткування, ретроспективу становлення та розвитку акцизного податку, механізм його справлення.

У другому розділі «**Оцінювання ефективності акцизного податку в Україні**» проаналізовано роль акцизного податку у складі доходів Зведеного бюджету, визначено показники для оцінювання фіскальної ефективності податків та використовуючи їх проведено оцінку фіскальної ефективності акцизного податку в Україні, досліджено вплив акцизного оподаткування на розвиток вітчизняних товаровиробників.

У третьому розділі «**Шляхи вдосконалення механізму справлення акцизного податку в Україні**» розглянуто зарубіжний досвід оподаткування акцизного податку та можливості його адаптування в Україні; запропоновані напрями вдосконалення механізму справляння акцизного податку в Україні, а саме: поступове підвищення ставок акцизного податку, розширення переліку підакцизних товарів за рахунок включення до їх складу ювелірних та хутових виробів,

запровадження оподаткування реклами шкідливих для здоров'я товарів, а також посилення контролюючих дій держави щодо обігу лікєро-горілочаних виробів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Акцизний податок є різновидом індивідуальних акцизів, що виступає надійним інструментом державного регулювання соціально-економічних процесів в країні. Особливо це стосується потреби обмеження споживання шкідливих для здоров'я людини товарів, таких як алкогольні та тютюнові вироби.

2. За роки незалежності України змінювався перелік підакцизних товарів. Так, на початку становлення акцизного оподаткування в Україні акцизним податком оподатковувалися такі групи товарів, як продукти харчування (цукор, ікра, шоколад, кава), побутова техніка (кольорові телевізори, відеотехніка, мікрохвильові печі, магнітофони), предмети гардеробу (одяг з хутра та натуральної шкіри) та інші нетипові товари. Але з часом коло підакцизних товарів було суттєво переглянуто, кількість підакцизних товарів була зменшена та віддана перевага більш традиційним групам товарів, що оподатковуються і сьогодні.

3. На сьогоднішній день акцизним податком обкладаються такі групи підакцизних товарів, як: спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво; тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну; пальне; автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів; електрична енергія.

Акцизний податок обчислюється за специфічними, адвалерними та змішаними ставками, розмір яких варіюється в залежності від види підакцизного товару. Для тютюнових виробів застосовуються адвалерні та специфічні ставки податку, а також встановлюється мінімальне податкове зобов'язання по сплаті акцизного податку.

4. Акцизний податок є важливим джерелом наповнення Зведеного бюджету України. Так, в 2016 році його питома вага в доходах Зведеного бюджету склала 13 %, що дозволило йому зайняти третє місце в структурі доходів бюджету серед податкових платежів. Найбільші надходження цього податку спостерігалися від оподаткування підакцизних товарів, що вироблені на території України.

Досліджуючи структуру акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів дозволило визначилися ти, що найбільші надходження до Зведеного бюджету відбулися за рахунок сплати акцизного податку з тютюну та тютюнових виробів (57,7 % від всієї структури акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів), пального (13 %) та лікєро-горілочаних виробів (11,6 %).

5. Оцінювання фіскальної ефективності акцизного податку проводився використовуючи такі показники, як еластичність акцизного податку, рівень його збираності, фіскальної значимості податку в доходах Зведеного бюджету та ВВП.

Проведена оцінка дозволила встановити високий рівень фіскальної ефективності акцизного податку в Україні за період 2012-2016 рр.

6. Проведений аналіз впливу акцизного податку на розвиток підприємств дозволив встановити, що підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби та алкогольну продукцію негативно відобразилися на обсягах їх виробництва.

7. Дослідження зарубіжного досвіду акцизного оподаткування та його порівняння з українською практикою стягнення акцизного податку дозволило встановити суттєві відмінності в розміру ставок податку, а також самого підходу акцизного оподаткування. Необхідно відмітити, що країни ЄС підіймали ставки акцизного податку поступово, на протязі 1-15 років враховуючи фіскальні потреби країни та споживчі можливості платників податків. Крім того, якщо в зарубіжних країнах робиться акцент на регулюючих властивостях акцизного податку, то в Україні першочергове значення відводиться фіскальному значенню цього податку.

В країнах Європи та США при оподаткуванні акцизним податком застосовується також система пільг, що дозволяє платникам податків компенсувати частину раніше сплаченого податку за товари, споживання яких підтримується та стимулюється в боку держави.

8. Проведений аналіз фіскальної ефективності акцизного податку, його впливу на розвиток вітчизняних підприємств, а також дослідження зарубіжного досвіду акцизного оподаткування дозволили виявити проблеми акцизного оподаткування в Україні та сформулювати рекомендації щодо подальшого удосконалення механізму стягнення акцизного податку в Україні. Так, пропонується поряд з поступовим та обґрунтованим підвищенням ставок акцизного податку на тютюнові та алкогольні вироби розширити коло підакцизних товарів за рахунок включення до їх складу ювелірних виробів та виробів з хутру. Крім того, пропонується оподатковувати цим податком рекламу шкідливим товарів на телебаченні, зокрема пива та горілчаних виробів. Це дозволить збільшити надходження доходів бюджету без значного підвищення навантаження на незахищені верстви населення.

АНОТАЦІЯ

Марінов Д. І., «Акцизний податок у податковій системі України»,

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Фінанси,

банківська справа та страхування» за магістерською програмою

«Державні та муніципальні фінанси»,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2017 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – система акцизного оподаткування в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти акцизного оподаткування, його переваги та недоліки. Розглянуто розвиток акцизного оподаткування та розкрито механізм стягнення акцизного податку в Україні.

Проаналізовано надходження акцизного податку до доходів Зведеного бюджету України, проведено оцінку ефективності податку та досліджено його вплив на розвиток вітчизняних підприємств.

Запропоновано напрями вдосконалення механізму справлення акцизного податку в Україні, а саме: поступове підвищення ставок акцизного податку, розширення переліку підакцизних

товарів за рахунок включення до їх складу ювелірних та хутрових виробів, запровадження оподаткування реклами шкідливих для здоров'я товарів, а також посилення контролюючих дій держави щодо обігу лікєро-горілочаних виробів.

Ключові слова: акцизний податок, податкові надходження, доходи Зведеного бюджету, фінансова ефективність, ставки акцизного податку.

ANNOTATION

Marinov D., « Excise tax in the tax system of Ukraine»,
Qualifying work for obtaining an educational master's degree in a specialty
"Finance, Banking and Insurance" under the master's program
"State and municipal finances",
Odessa National Economic University Odessa, 2017
Odessa National Economic University
Odessa, 2017

Thesis consists of three chapters. Object of study excise tax system in Ukraine.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of excise taxation, its advantages and disadvantages. The development of excise taxation is considered and the mechanism for collecting excise tax in Ukraine is disclosed.

The excise tax revenues to the revenues of the consolidated budget of Ukraine are analyzed, the efficiency of the tax is assessed and its impact on the development of domestic enterprises is investigated.

Suggestions for improving the mechanism for collecting excise tax in Ukraine, namely: the gradual increase in excise tax rates, the expansion of excisable goods by incorporating jewelry and fur products into them, the introduction of taxation for the advertising of goods harmful to health, and the strengthening of state control actions to address alcoholic beverages.

Keywords: excise tax, tax revenues, consolidated budget revenues, fiscal efficiency, excise tax rates.